

FILOZOFICKÁ FAKULTA Univerzita Karlova

Ústav anglického jazyka a didaktiky

Bc. Ondřej Fúsík:

Old English prose adjectives meaning „holy“: towards a characterization of a lexical field

ÚAJD FF UK, září 2017, 114 s. (s přílohami)

(posudek vedoucího práce)

Diplomová práce, zamýšlená jako příspěvek k vymezení staroanglického lexikálního pole „svatost“, se podle zadání měla zabývat popisem morfosyntaktických a lexikosémantických charakteristik pěti přídavných jmen – *hālig*, *gesælig*, *ēadig*, *gebletsod*, *frēo* – na základě jejich výskytů v různých typech textů staroanglické prózy, z hlediska vzájemných souvislostí a rozdílů v dobovém užití (žánry a typy textů; vazba na latinské textové předlohy aj.) a s přihlédnutím k jejich osudům v následném jazykovém vývoji. Tato koncepce diplomové práce je plodem diplomantova dlouhodobého zájmu o rozhraní filologie, resp. lingvistiky, a teologie a konkrétně chtěla podle původního záměru sledovat lexikálně-sémantické a kolokační rozdíly vytčených adjektiv rovněž na pozadí věrouky a náboženské praxe v procesu konverze Anglosasů.

Sběr dat pro tento záměr vyšel z kombinace lexikografické (*Thesaurus of Old English*, Bosworth–Toller’s *An Anglo-Saxon Dictionary*) a korpusové analýzy (založené zejména na *The York-Toronto-Helsinki Parsed Corpus of Old English Prose*; diplomant dále pracoval s Wrightovou a Campbellovou gramatikou, avšak *Dictionary of Old English* využíval bohužel pouze nesoustavně). Analýza se věcně zaměřila celkem na čtyři staroanglická přídavná jména, přičemž v užším výběru se místo adjektiv *ēadig* a *frēo* ocitlo adjektivum (resp. participium) *gehālgod*, a mnohem větší prostor v konečné podobě diplomové práce dostal korpusově založený rozbor morfosyntaktický (na úkor analýzy lexikálně-sémantické). Oproti původnímu zadání bere diplomant ohled k latině pouze nesoustavně, k žánrově podmíněným rozdílům užití zkoumaných adjektiv prakticky nepřihlíží.

Práce prokazuje, krom diplomantova dlouhodobého zájmu o problematiku starých jazyků a kultur, jeho způsobilost k samostatné odborné práci, schopnost formulovat a z větší části také ověřit relevantní hypotézy (ty jsou celkem dvě: 1. rozdíly v užití adjektiv budou patrné v jejich morfosyntaktickém chování; 2. sémantický rozdíl mezi adjektivy bude založen v rovině původu či zdroje dané svatosti) a konečně i jeho schopnost o stanoveném postupu podat i poměrně přesný a logicky strukturovaný záznam. To vše se Ondřeji Fúsíkovi podařilo opravdu velmi samostatně (konzultace se školitelem se v uplynulých měsících omezily pouze na necelou analytickou část studie) a ve velmi krátkém čase. Faktor času se ovšem zároveň na výsledné podobě práce podepsal nepříznivě, protože rozbor problému se diplomantovi v důležitých ohledech nepodařilo dostatečně teoreticky ukotvit, dostatečně přesně provést a získaná data pak i dostatečně soustavně a uceleně interpretovat. To bohužel platí, i když vezmeme v úvahu, že původní zadání práce svým rozpětím i ponorem možnosti diplomové práce zcela jistě překračovalo.

Základní výhrady ve smyslu těchto nedostatků se nyní pokusím stručně shrnout:

1. Teoretické vymezení lexikálního pole a kolokability jako nástroje určení lexikálně-sémantických charakteristik zvolených adjektiv se prakticky omezuje na poznatky čerpané ze dvou dílčích, (i) na staroanglické lexikum zaměřených monografií. Z výkladů není navíc vždy jasné, kdy jde o převzatý, kdy o diplomantův vlastní postřeh. odborná literatura, z níž

FILOZOFICKÁ FAKULTA

Univerzita Karlova

Ústav anglického jazyka a didaktiky

diplovová práce vychází, je obecně dosti sporá, a některé tituly v jejím soupisu navíc scházejí (Wright, Campbell).

2. Morfosyntaktické charakteristiky přídavných jmen nejsou adekvátně postiženy: práce mj. teoreticky soustavněji neřeší, jaký vliv na lexikálně-sémantické vlastnosti má mít rozdíl mezi atributivní a predikativní pozicí adjektiva; stejně tak není adekvátně teoreticky uchopen rozdíl mezi postpozicí a apozicí přídavného jména; podrobněji se se nezkoumá ani několikrát naznačená problematika sponových sloves ve vztahu k interpretaci atd.
3. Záznam o diplomantově morfosyntaktické analýze má charakter jakéhosi protokolu, a je tak zbytečně obširný (některé souvislosti se přitom obtížně sledují vzhledem k tomu, že se souhrnné kolokační tabulky nacházejí v příloze, zatímco podrobný popis v hlavním těle textu; srov. např. sepětí obsahu s. 61–62 a pak až s. 103). Naopak dílčí interpretace na základě souhry morfosyntaktických a lexikálních charakteristik (jako např. komentář k adjektivu *gesælig* na s. 68) jsou mnohdy fragmentární a zkratkovité.
4. (Zbytečně) rozsáhlý prostor věnovaný morfosyntaktické analýze (včetně základních gramatických informací) se spolu s nedostatkem času podílí na tom, že potenciálně mnohem méně prozkoumané, a tudíž i zajímavější pole lexikálně-sémantických charakteristik zvolených adjektiv s přesahem do teologického výkladu dostává v práci nakonec jen velmi omezený prostor a zůstává pouze naznačeno (na s. 80–84), a to včetně prostoru, který mohl být věnován souhrně pozorovaných gramatických a lexikálních rysů. V této souvislosti je škoda, že diplomantovi, pro tento druh analýzy odborně výjimečně disponovanému, nezbyl čas na ponor do relevantních pasáží v textech a žánrech, k nimž ho nasměrovala jeho korpusová analýza: v práci se takto častokrát jen konstatuje, že daný doklad postrádá kontext, a tudíž se vzpírá potřebné analýze (srov. např. diskusi k příkladům na s. 64).
5. Na vrub nedostatečného času jde i vlastně nejpodstatnější neduh práce: hrubě nedostatečná jazykově-stylistická stránka a nepečlivá redakce výsledného textu (včetně českého résumé), která rozhodně neodpovídá požadavkům na diplomové práce kladeným. Sem patří některé nedokončené věty, věty zbytečně kumulované do dlouhých souvětí, jimž není vždy dost rozumět (např. na s. 25, 26, 29, 31, 33, 53, 61, 66, 75, 81, 82, 83), i místy nepřesné překlady staroanglických dokladů (např. na s. 53–55, 60). Překlady se navíc vyskytují ve dvojí podobě, přičemž funkce tohoto rozdílu čtenáři také není zcela jasná: jednak jako klasické překlady, jednak v podobě jakýchsi interlineárních glos). Většinu takových pasáží jsem si dovolil tužkou vyznačit do výtisku diplomové práce, který jsem měl k dispozici.

Celkové hodnocení:

Vzhledem k výše uvedeným skutečnostem – a paradoxně zároveň i pro potenciál, který diplomová práce Bc. Ondřeje Fúsika v předložené podobě skýtá – jsem ji bohužel nucen k obhajobě doporučit pouze s hodnocením „neprospěl“ a s požadavkem, aby byla nejprve věcně dopracována (alespoň ve smyslu soustavnějšího rozvedení lexikálně-sémantické interpretace dat) a především stylisticky a jazykově přepracována.

27. srpna 2017

prof. PhDr. Jan Čermák, CSc.